

Sisäministeriön rajavartio-osasto

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriön rajavartio-osasto on pyytänyt poliisiosastolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rajavartiolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Sisäministeriön poliisiosasto esittää lausuntonaan seuraavan.

1. Yleistä

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia ja eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa nykyaikaisen teknologian hyödyntäminen rajaturvallisuuden ylläpitämisessä ja muissa keskeisissä Rajavartiolaitoksen lakisäateisissä tehtävissä.

Esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen suorittaman teknisen valvonnan tarkoituksen ja käyttöalueen laajentamista. Rajavartiolain sääntelyä täydennettäisiin niin, että Rajavartiolaitos voisi suorittaa teknistä valvontaa rajan läheisyyden, Suomen merialueen, rajanylityspaikan ja sen välittömän läheisyyden lisäksi myös yleisemmin merialueella, ilmatilassa sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevilla alueilla ja niiden välittömässä läheisyydessä. Teknisen valvonnan tarkoituksena voisi olla rajavalvonnan lisäksi myös rajaturvallisuuden ja rajajärjestyksen ylläpitäminen, Rajavartiolaitokselle säädetyn valvontatehtävän suorittaminen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaaminen. Muutoksilla pyrittäisiin vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin.

Rajavartiolakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi sääntely radioteknisestä valvonnasta. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus havaita, paikantaa, tunnistaa, yksilöidä ja seurata radiotaajuisia sähkömagneettisia aaltoja ja radiolaitteita. Toimivaltuutta voitaisiin käyttää rajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi. Rajavartiolaitoksella olisi oikeus käsitellä myös muuta kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua radioviestintää, radioviestinnän välitystietoja ja sijaintitietoja radioteknisen valvonnan suorittamiseksi. Radioteknisen valvonnan avulla ei saisi hankkia tietoja muun kuin yleisesti vastaanotettavaksi tarkoitettua radioviestin sisällöstä. Esitys liittyy Rajavartiolaitoksen teknisen ulkorajavalvonnan uudistamishankkeeseen sekä uusien ulkovartiolaivojen ja valvontalentokoneiden hankintaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että Rajavartiolaitoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa kadonneeksi ilmoitetun tai muutoin hädässä olevan henkilön paikantamiseksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

Sisäministeriön poliisiosasto pitää esitysluonnoksen tavoitteita tärkeinä ja ehdotukset tukevat Rajavartiolaitoksen tehtävää rajaturvallisuuden ylläpitämisessä. Esityksessä ehdotetut muutokset edesauttavat osaltaan myös rajat ylittävän ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa, jota tehdään poliisin kanssa yhteistyössä. Poliisin on yleistoimivaltainen ja johtava YJT- ja rikostorjuntaviranomainen. Tämä tulee huomioida myös käsiteltävänä olevassa esitysluonnoksessa.

Jäljempänä sisäministeriö esittää lausuntonaan aihealueittain tai pykäläkohdittain seuraavaa.

2. 1. Lakiehdotuksen 29 § Tekninen valvonta

Pykälän 1 momentin mukaan teknisellä valvonnalla tarkoitetaan jatkuvaa tai toistuvaa kulkuneuvoihin, kulkuneuvon kuljettajiin, jalankulkijoihin tai yleisöön kohdistuvaa teknisellä laitteella tapahtuvaa katselua tai kuuntelua sekä äänen tai kuvan automaattista tallentamista.

Esitysluonnoksen mukaan rajavartiolaitoksen teknisen valvonnan painopiste olisi edelleen rajavalvonnan suorittaminen ulkorajan läheisyydessä. Ehdotettavat muutokset mahdollistaisivat kuitenkin teknisen valvonnan käyttämisen myös muualla, jos se olisi tarpeen rajavalvonnan suorittamiseksi, rajaturvallisuuden tai rajajärjestyksen ylläpitämiseksi, Rajavartiolaitoksen valvontatehtävissä tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamiseksi (HE-luonnos s. 23).

Sisäministeriön poliisiosasto katsoo, että erityisesti silloin, kun teknistä valvontaa suoritettaisiin muualla kuin rajanylityspaikalla tai Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella, lähinnä sisäisen turvallisuuden alueella olevia yleisiä paikkoja ja alueita, niin tästä tulee ilmoittaa poliisille. Mikäli teknisen valvonnan yhteydessä ilmenee vähäistä vakavampi YTJ- tai rikoshavainto, tulee tästä ilmoittaa viipymättä poliisille.

3. 1. Lakiehdotuksen 29 a § Radiotekninen valvonta

Rajavartiolaikiin ehdotetaan lisättäväksi uusi pykälä, jossa säädettäisiin Rajavartiolaitoksen oikeudesta suorittaa radioteknistä valvontaa. Radioteknisellä valvonnalla tarkoitettaisiin muulla teknisellä laitteella kuin tutkalla tapahtuvaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen ja radiolaitteiden havaitsemista, tunnistamista, paikantamista, yksilöintiä ja seurantaa.

Rajavartiolaikoksella olisi oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa rajan läheisyydessä, merialueella, meren rannikolla, ilmatilassa, rajanylityspaikalla ja sen välittömässä läheisyydessä sekä Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella ja sen välittömässä läheisyydessä rajavalvonnan, rajaturvallisuuden ylläpitämisen, rajajärjestyksen ylläpitämisen tai Rajavartiolaitoksen toiminnan suojaamisen kannalta tarpeellisen tilannekuvan muodostamiseksi.

Rajan läheisyydellä tarkoitettaisiin rajan läheisiä alueita Suomen valtakunnanrajan molemmin puolin. Radiotekniseen valvontaan soveltuvien laitteiden tekninen suorituskyky saattaa mahdollistaa radiotaajuisten sähkömagneettisten aaltojen havainnoinnin hyvinkin laajalta alueelta. Teknisesti olisi kuitenkin mahdollista myös rajata kerättävä aineisto vain siihen, mikä on tarpeen ja perusteltua pykälässä tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi. Rajavartiolaikoksella olisi ehdotuksen mukaan mahdollista toteuttaa radioteknistä valvontaa myös muualla, jos se on tarpeen Rajavartiolaitoksen lakisääteisen tehtävän loppuun saattamiseksi, virka-avun antamiseksi taikka tuen antamiseksi toiselle suomalaiselle viranomaiselle rajavartiolaian 4 §:n 1 momentin mukaisesti.

Sisäministeriön poliisiosasto katsoo, että erityisesti silloin, kun radioteknistä valvontaa suoritettaisiin muualla kuin rajanylityspaikalla tai Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevalla alueella, niin tästä tulee ilmoittaa poliisille. Tämä koskee lähinnä sisäisen turvallisuuden alueella olevia yleisiä paikkoja ja alueita. Mikäli radioteknisen valvonnan yhteydessä ilmenee vähäistä vakavampi YTJ- tai rikoshavainto, tulee tästä ilmoittaa viipymättä poliisille.

Radioteknistä valvontaa ei esityksen mukaan olisi oikeus suunnata yksinomaan toisen viranomaisen pyynnöstä tiettyyn kohteeseen. Radioteknisen valvonnan avulla saatuja tietoja olisi kuitenkin oikeus luovuttaa myös toiselle viranomaiselle, jos viranomaisella on voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti oikeus tietojen saamiseen Rajavartiolaikokselta. Luovuttamisoikeus ei kuitenkaan koskisi jäljempänä kuvatulla tavalla radioteknisen valvonnan tallennetta kokonaisuudessaan.

Sisäministeriön poliisiosasto ehdottaa harkittavaksi, että radioteknistä valvontaa olisi mahdollista suunnata poliisin pyynnöstä tiettyyn kohteeseen ehdotettavan lain mahdollistamissa puitteissa.

Lakiehdotuksessa ei ehdoteta säädettäväksi radioteknisen valvonnan päätöksentekomenettelystä. Esitysluonnoksessa todetaan, että "Rajavartiolaikoksella on oikeus suorittaa radioteknistä valvontaa...". Kyse on melko laaja-alaisesta salassa käytettävästä toimivaltuudesta, joten

päätöksentekotasosta ja -menettelystä voi olla tarpeen valmistella omat säännöksensä, tai tätä on ainakin syytä harkita asian jatkovalmistelussa.

Asianmukaisen päätöksen edellyttämisellä voidaan myös parantaa toimivaltuuden käytössä tehtyjen ratkaisujen tasoa, koska päätöksentekijä joutuu päätöstä laatiessaan samalla kiinnittämään huomiota sen oikeudelliseen kestävyYTEEN. Päätöksen perustelut lisäksi parantavat tarvittaessa esimerkiksi kanteluteitse tapahtuvan päätöksentekoon kohdistuvan ulkoisen kontrollin edellytyksiä.

Osastopäällikön sijaisena, poliisijohtaja Stefan Gerkman

Lainsäädäntöneuvos Marko Meriniemi

Liitteet -
Jakelu SM RO Rajavartio-osasto
Tiedoksi SM RO Oikeudellinen osasto, Jaana Heikkinen

VN/30996/2022-SM-43

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: